

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΔΥΤΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ
ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΗ ΣΧΟΛΗ ΦΛΩΡΙΝΑΣ
ΤΜΗΜΑ ΔΗΜΟΤΙΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ
Ακαδ. Έτος 2013-14
Εξάμηνο Χειμερινό

Μάθημα: ΔΙΔΑΚΤΙΚΗ ΤΗΣ ΠΡΩΤΗΣ ΑΝΑΓΝΩΣΗΣ ΚΑΙ ΓΡΑΦΗΣ
Διδάσκουσα: Κ. Δημητριάδου

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ

- Η γλωσσική ανάπτυξη του παιδιού: φωνολογική, συντακτική, σημασιολογική
- Παράγοντες που συμβάλλουν στη συντακτική και σημασιολογική γλωσσική ανάπτυξη
- Ερμηνεία της γλωσσικής ανάπτυξης. Η θεωρία του Bernstein
- Σύγκριση προφορικού και γραπτού λόγου
- Ο αναδυόμενος γραμματισμός και τα χαρακτηριστικά του
- Προβλήματα στην κατάκτηση του αλφαριθμητισμού
- Έννοια και ορισμοί της ανάγνωσης
- Η λειτουργία και η ανάπτυξη της ανάγνωσης. Δεξιότητες για την κατάκτησή της
- Φωνολογική συνειδητοποίηση και ανάγνωση. Γράμματα, λέξεις, στίξη
- Η διαδικασία εκμάθησης και ανάπτυξης της γραφής. Ο δάσκαλος ως γραφέας-μοντέλο
- Παραδοσιακές μέθοδοι διδασκαλίας της πρώτης ανάγνωσης και γραφής: αλφαριθμητική, φωνητική, φωνομιμητική, ολική-αναλυτική, αναλυτικοσυνθετική, μέθοδος του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου, μέθοδος Montessori
- Σύγχρονες προσεγγίσεις στη διδασκαλία της πρώτης ανάγνωσης και γραφής: ολική προσέγγιση της γλώσσας, διδασκαλία ολόκληρων λέξεων, δομητική προσέγγιση, θεωρία της «γνωστικής καθαρότητας»
- Οικογενειακές πρακτικές για τη σχολική υποστήριξη της ανάγνωσης και γραφής. Τα κοινωνικά γραπτά
- Διδακτικές εφαρμογές: ιστορίες, ποιήματα, τραγούδια, λεκτικά παιχνίδια
- Παροχή ευκαιριών ανάγνωσης και γραφής: καθημερινές πράξεις, συμβολικό παιχνίδι, λογοτεχνία
- Γραφή και ανάγνωση στην εποχή της Πληροφορικής

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Dombey H. & Spencer M.M. (1998), *Πρώτη ανάγνωση και γραφή. Συνεργασία σπιτιού – σχολείου – παιδιού. Ευρωπαϊκές εμπειρίες*. Αθήνα: Μεταίχμιο
- Ferreiro E. (1996), «Διαδικασίες νοηματοποίησης της γραπτής γλώσσας. Παραδείγματα από παιδιά σε διαφορετικές χώρες». Στο Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης (1996), *Το παιδί και η γραφή. Μια σχέση κλειδί για τη δια βίου μάθηση. Η δομητική προσέγγιση της γραπτής γλώσσας. Διήμερο σεμινάριο στα πλαίσια του ευρωπαϊκού έτους για τη δια βίου μάθηση*. (μτφρ. Χ. Κορτέση-Δαφέρμου – Ε. Μαυρακάκη). Αθήνα: Κέντρο Καινοτομικών Εκπαιδευτικών Προγραμμάτων, σσ. 17-25
- McCord S. (1995), *The Storybook Journey. Pathways to Literacy Through Story and Play*. New Jersey: Prentice-Hall
- Riley J. (2002)², *The Teaching of Reading. The Development of Literacy in the Early Years of School*. London: Paul Chapman Publishing
- Teberosky A. (1996), «Δομητική μάθηση της γραπτής γλώσσας». Στο Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης (1996), *Το παιδί και η γραφή. Μια σχέση κλειδί για τη δια βίου μάθηση. Η δομητική προσέγγιση της γραπτής γλώσσας. Διήμερο σεμινάριο στα πλαίσια του ευρωπαϊκού έτους για τη δια βίου μάθηση*. (μτφρ. Χ. Κορτέση-Δαφέρμου – Ε. Μαυρακάκη). Αθήνα: Κέντρο Καινοτομικών Εκπαιδευτικών Προγραμμάτων, σσ. 27-35
- Ανθουλιός Τ. (επιμ.) (1992), *Τα προβλήματα διδασκαλίας της πρώτης γραφής και ανάγνωσης. Διεθνές συμπόσιο* (μτφρ. Ν. Ράπτης – Σ. Τάνταρος). Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα
- Γιαννικοπούλου Α.Α. (1998), *Από την προανάγνωση στην ανάγνωση. Οδηγός για γονείς και εκπαιδευτικούς*. Αθήνα: Καστανιώτης
- Δερβίσης Σ. (2002), *Διδακτική της Πρώτης Ανάγνωσης και Γραφής. Νέο Διδακτικό Μοντέλο Πρώτης Γραφής*. Αθήνα: Gutenberg
- Δημητριάδου, Κ. & Κονσούλη, Έ. (2009), *Γραμματισμός στην Α΄ Δημοτικού: μια «ανάγνωση» των νέων εγχειριδίων για τη Γλώσσα*. Στο: Ευφ. Τάφα & Γ. Μανωλίτσης (Επιμ.), *"Αναδυόμενος Γραμματισμός: Έρευνα και Εφαρμογές"*. Πεδίο Εκδοτική.
- Δημητριάδου, Κ. (2005), *Η Γλώσσα ως αντικείμενο διδασκαλίας και ως εργαλείο των διαδικασιών μάθησης στην Υποχρεωτική Εκπαίδευση. Τα Εκπαιδευτικά 73-74, 9-23*
- Δημητριάδου, Κ. (2007). *Η εικόνα ως συγκείμενο της γλωσσικής διδασκαλίας. Η περίπτωση των εγχειριδίων του Προγράμματος Εκπαίδευσης Μουσουλμανοπαίδων*. Στο Κ. Ντίνας & Ά. Χατζηπαναγιωτίδη (2007) (Επιμ.). Πρακτικά Διεθνούς Συνεδρίου «*Η ελληνική γλώσσα ως δεύτερη/ξένη. Έρευνα, Διδασκαλία, Εκμάθηση*», Π.Δ.Μ., Παιδαγωγική Σχολή, Εργαστήριο Μελέτης της Γλώσσας και Προγραμμάτων Γλωσσικής Διδασκαλίας (σσ. 196-223). Θεσσαλονίκη: University Studio Press
- Κουτσουβάνου Ευ. (2001)², *Πρώτη ανάγνωση και γραφή. Στρατηγικές διδακτικής*. Αθήνα: Οδυσσέας
- Μήτσης, Ν. (2004), *Η διδασκαλία της γλώσσας υπό το πρίσμα της επικοινωνιακής προσέγγισης*. Αθήνα : Gutenberg
- Μούσιου-Μυλωνά Ό. (2004), *Γλωσσοπαιδαγωγική και Διδασκαλία της Πρώτης Ανάγνωσης και Γραφής. Τάσεις και στάσεις των εκπαιδευτικών*. Θεσσαλονίκη: Σταμούλης
- Πόρποδας Κ.Δ. (1990), «Ανάγνωση και γραφή στα πεντέμισι ή εξίμισι χρόνια; Ο ρόλος της χρονολογικής ηλικίας στην εκμάθηση του γραπτού λόγου», *Παιδαγωγική Επιθεώρηση 11/90: 65-82*
- Τάφα, Ε. & Μανωλίτσης, Γ. (2009) (Επιμ.). *Αναδυόμενος Γραμματισμός. Έρευνα και εφαρμογές*. Αθήνα: πεδίο